

ЯК ВЫБІРАЮЦЬ
ПРЭЗІДЭНТАУ.

2

"НЕВЯДОМАЯ
ВАЙНА".
Былыя саюзнікі
аказаліся па роз-
ныя бакі барыкад.

2

"РАСКОЛЬНИЦКАЯ
"СТАЛІЦА".
Дзіўная гісторыя
палескага мястэчка.

2

"АДАМ І ЕВА".
Бусел можа
пачакаць?

3

БЕЛАРУСКАЯ
МАПАДЗЕЖНАЯ
ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

26 лютага 1994 г.

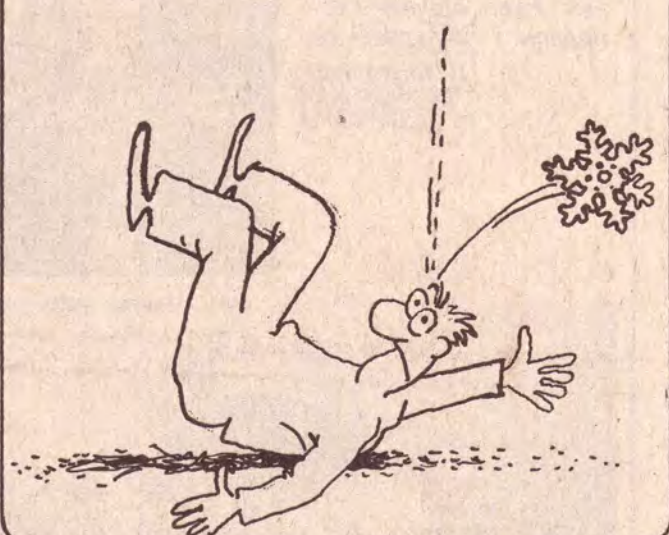
Субота

№ 23(13739)

Кошт у розніцу 50 рублёў

Выдаецца з 1921 года

Малюе Віктар ДУБОВІК

*
*
*

Трэці штогадовы
фестываль моды
прайшоў у сталіцы
Літвы — горадзе
Вільнюсе. Яго ар-
ганізатары ад-
мовіліся ад край-
насцей моды, што
пераважна было
раней, і адабралі
калекцыі, практыч-
ныя і насычаныя
новымі ідэямі.

Фота ЭЛЬГА — БЕЛІНФАРМ.

ВЕСТКІ З ПАРЛАМЕНТА

Да прэзідэнцтва ўсё бліжэй

□ Вольга ШАЎКО, "ЧЗ"

Мяркуючы па колькасці заканадаўчых актаў, якія парламент прыняў на гэтым тыдні, вытворчасць яго працы можна назваць узорнай. Хаця большасць гэтых законаў наўрад ці можна лічыць вызначальнымі для рэспублікі, усё ж дэпутаты дэманстравалі неспрыячлівае для Аваляна залы дысцыплінаванасць і мэта-накіраванасць. Спачатку шэраг новых прызначэнняў на адказныя пасады, потым вынік амаль кожнага галасавання: "Рашэнне прынята" — усё ішло без сучка і задзірычкі. Праўда, па самых галоўных пытаннях дамаўляцца яшчэ прыйдзецца.

З цяжкасцю ішло рафарміраванне "Закона аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь", якія абмеркаваныя ў парламенце ўчора. Парламентары ніяк не маглі прыйсці да згоды ў пытанні, каму

даць права на вылучэнне кандыдатаў у народныя дэпутаты. Дэбаты разгарэліся, калі з гэтага спісу выпалі палітычныя партыі, а прадстаўнікі ветэранаў настойвалі на праве вылучэння ў кандыдаты ад сваіх арганізацый.

Без цырымоній было прапанавана абвясціць з вайсковымі, якіх, на думку Леаніда Барышаўскага, трэба пазбаўляць права на вылучэнне сваіх кандыдатаў, бо ў арміі забаронена палітычная актывізацыя. Карачай, старшыні Камісіі па дзяржаўнаму будаўніцтву Уладзіміру Леўчыку нічога не заставалася, як прапанаваць правесці кансультацыі з камісіямі Вярхоўнага Савета і вярнуцца да абмеркавання Закона аб выбарах на наступных пасяджэннях. Калі пішуцца гэтыя радкі, дэбаты яшчэ працягваюцца. І мы не можам паведаміць пра іх вынік. Самым адчувальным дэпутатам дасягненнем на гэтым тыдні, бадай, можна лічыць сур'ёзны крок наперад у рабоце над праектам новай Канстытуцыі. Як вядома, ужо

галасаванне па асобных яе раздзелах будзе ісці тры дні пры дапамозе імянных білетэнаў і закончыцца ў аўторак вечарам. Такая працэдура, верагодна, дапаможа вырашыць праблемы, па якіх ніяк не ўдаецца знайсці палітычнага прымірэння. Асабліва гэта датычыць раздзела будучага дзяржаўнага будаўніцтва Беларусі, у прыватнасці, Інстытута прэзідэнцтва. Лічаныя галасы, якіх раней не хапала для прыняцця канстытуцыйных артыкулаў, трэба думаць, за трохдзённы тэрмін усё ж знойдуць сваё месца пры выніковай раскладцы палітычных думак. Апазіцыя ж такую форму галасавання абвергла зусім і выступіла з "заявай саракі", дзе папярэдзіла, што ўдзельнічаць у галасаванні не будзе. Але лідэр

Зянон Пазняк назваў працэдуру з імяннымі білетэнамі спробай увесці прэзідэнцкую ўладу нелегальным шляхам. На гэтым жа тыдні журналісты атрымалі праект паставы Вярхоўнага Савета аб правядзенні выбараў. Дата іх папярэдняе прызначана на 20 лістапада. Учора, як заўсёды, у дэпутатаў быў скарачаны парламенцкі дзень. Аднадушна яны прагаласавалі за тое, каб працаваць да дзевяці гадзін дня. Сесія прадоўжыць сваю работу ў аўторак. Тады ж мы даведаемся пра лёс Асноўнага Закона Рэспублікі Беларусь.

Кур'ер "ЧЗ" СТОП-ФАКТ

Прафсаюзы ў чаканні

24 лютага адбылося пасяджэнне прэзідыума Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, галоўным пытаннем якога стала абмеркаванне бліжняга моманту і календарнага дзеяння прафсаюзаў.

На пасяджэнні было адзначана, што рэакцыя кіраўніцтва рэспублікі на патрабаванні, якія былі вылучаны 10 лютага на рэспубліканскім сходзе прадстаўнікоў прафсаюзных арганізацый, — у прыватнасці, аб прызначэнні даты датэрміновых выбараў у Вярхоўны Савет, — зрушылася з мёртвага пункту: на сесіі Вярхоўнага Савета разглядаецца праект Закона аб выбарах, шэраг іншых пытанняў, уключэных у парадак дня сесіі, на якія ФПБ неаднаразова звяртала ўвагу парламента і ўрада.

Зыходзячы з гэтага, удзельнікі пасяджэння вырашылі ніякіх кардынальных дзеянняў пакуль не праводзіць. Арганізацыям, якія ўваходзяць у склад ФПБ, дадзена ўказанне правесці ў сваіх працоўных калектывахходы з абмеркаваннем бліжняга моманту і дзеянняў прафсаюзаў.

БелаПАН.

Ёсць магчымасць атрымаць нафту

Як стала вядома з дакладных крыніц, у сістэме магістральных нафтаправодаў на-капілася звыш 8,6 млн.тон неразмешчанага нафты, у тым ліку каля 2 млн.тон — на нафтаперапрацоўчых прадпрыемствах рэспублікі былога Саюза.

Адзіным выхадом з такога становішча, лічаць спецыялісты, можа стаць паскораная адкачка нафты ў аб'ёме да 2 млн.тон на Украіну і Беларусь. Пастайкі мяркуецца ажыццявіць без папярэдняй аплаты спажываўца і на больш лігнотных умовах праходжання мытных працэдур.

Анатоль РАМАНОВІЧ.

Яшчэ адна зорка

Звезда, сольныя канцэрты беларускіх рок-зорак на радзіме становяцца ўжо добрай традыцыяй. Пачынаючы "Крэмы" мяркуе даць гэтыя канцэрты "Новае неба".

Рок-каманда Касі Камароўскай — выдатны прад-стаўнік беларускага жаночага альтэрнатыўнага рока, з творчасцю якога паспелі пазнаёміцца заўсёды канцэртныя пляцоўкі Польшчы, Францыі, Даніі. Паводле вынікаў праведзенага агенцтвам "ЧЗ-інфарм" апытання вядучых рок-крытыкаў Беларусі салістка "Новага неба" стала адным з лідэраў у намінацыі "Рок-вакалістка-93", падзяліўшы першае месца з Нелі Дзянісавай ("Зіндан").

Канцэрт, які адбудзецца 28 лютага (пачатак а 20-й гадзіне), пройдзе ў памяшканні Мінскага альтэрнатыўнага тэатра (вул. В.Харужы, 31а) у рамках традыцыйнага рок-абанемента.

Вітаў Мартыненка.

Пажар напярэдадні "Славянскага базару"

Учэснт выгарэў першы паверх рэстарана фе-шэ-нбелынай віцебскай гасцініцы "Ветразь". На момант загарання (23 лютага каля 13.00) зала была закрытая, і таму, на шчасце, абышлося без людскіх ахвяр. Падраздзяленнем пажарных часцей горада, якія падаспелі на выклік, удалося паспяхова эвакуіраваць усіх наведвальнікаў другога паверха рэстарана, аднак самае памяшканне таксама падверглася разбуральнаму ўздзеянню высокіх тэмператур.

Пажарныя дзейнічалі ў кіслародных процівагазах у ядавітым дыме: гарэлі пластыкавыя дэталі інтэр'ера, радыёапаратуры і сінтэтычная сіня драпіроўка залы.

Спецыяльная следчая група распрацоўвае не-калькі версій: ад самаадвольнага ўзгарання нясп-раўнай электраправодкі да наўмыснага падпалу.

Але ясна пакуль адно: гораду, які ўжо рыхтуец-ца да прыёму гасцей фестывалю "Славянскі ба-зар-94", нанесены вялікі матэрыяльны ўрон.

БелаПАН.

Гэта чарга (на здымку) — не з галадаючых суай-чыннікаў. Тут, у магазіне Крычаўскага таварыства райспажыўсаюза, прадаюць наш беларускі, вельмі смачны выпечкі хлеб. Вось яго перакупш-чыкі і вывозяць у Расію, у бліжэйшыя Раслаўлі і Панятоўку, і прадаюць там за расійскія рублі. Та-вар карыстаецца попытам. "Бізнес" квітнее, пры-носчыць немалы "навар".

Праўда, на мытні ў Крычаве часта арганізуюць райдзі і канфіскуюць гэты хлеб. Але, тым не менш, падобны гандаль не спыняецца.

Фота Валерыя БЫСАВА.

Курсы валют на 23 лютага:

	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	6700	—	3850	—
"Пошук"	6600	6900	3700	3900
"Прыор"	6700	7000	3820	4050

СПОРТ

Алімпійскі прынцып у дзеянні

Пасля вельмі удалага выступлення ў жаночым біятлонным спрынце нашых Святланы Парамыгінай і Ірыны Какуевай вынікі беларускіх біятлістаў на 10-кіламетровай трасе расча-валі. Аляксандр Папоў заняў 10-е месца з вынікам 29.38,5 (о). Алег Рыжанкоў стаў семнаццатым, Віктар Майгураў — 37-м, Ігар Хахароў — толькі 45-м. З вынікам 28.07.0 (о) перамог расіянін Ся-ргей Чэпайка, серабро — ў Рыка Гросса з Германіі, трэці таксама расіянін Сяргей Тарасю.

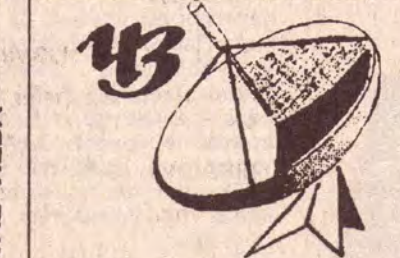
На наступны дзень, 24 лютага, рухнулі нашы спадзяванні на медаль у фрыстайле. У фінальных акрабачных скачках Аляксей Парфянюк стаў горшым з дванаццатых лепшых, ён набраў толькі 178,48 ачка. Перамог швейцарац Шон Бахлер (234,67). Сярод жанчын перамагла Ліна Чыравава

з Узбекістана (166,84), а наша Юлія Раковіч — на 10-м месцы (135,53). Лыжніцы беглі 30 км класічным стылем. З часам 1.25.41,6 перамагла Мануэла дзі Чэнта (Італія), на другім месцы — нарвежка Марыт Уолт, трэцяя — фінка Мар'я-Ліса Кірвініемі. Наша Алена Сінкевіч паказала 22-гі вынік (1.31.47,8). Святла-на Камароўска — 44-я (1.36.51,0).

Учора адбылася жаночая біятлонная астафета 4 х 7,5 км, якая зусім расчаравала беларускіх ба-бельшчыкаў. Выдатна стартавала на першым эта-пе Ірына Какуева і... адразу ж правалілася ў стральбе лежачы, дапусціўшы чатыры промахі, па-два разы памыліліся Наталія Пермякова і Ната-лія Рыжанкова. Не падваяла толькі Святлана Па-рыгіна: парвала ўсе мішні і вывела каманду на шостае месца. Агульны вынік зборнай Беларусі — 1.54.55,1 (8). Нечакана перамагла расійская ка-манда — 1.47.19,5 (о). Следом фінішавалі біятлісткі Германіі і Францыі.

Яўген Пучкоў.

"Еўраньюс"

У адчайным становішчы

5 чалавек забіты і 16 паранены ў выніку выбуху ракетнага снарада на тэрыторыі шпіталя на поўначы Босніі.

Гэты раён знаходзіцца ў адчайным становішчы ў выніку сербска-харавацкіх абстра-лаў. Падвезці медыкаменты і прадукты харча-вання ў горад вельмі складана.

ДАЛЕЙ АД ЭКСКУРСІЙ

Ісламскі рух заклікаў егіпцяна часова ўстрымацца ад наведвання банкаў і ўдзелу

"Суперчэннэл"

У турыстычных экскурсіях у сувязі з павы-шанай рызыкай тэарыстычных актаў. Папярэджанне было апублікавана пасля выбуху ў цягніку "Каір—Асуан" (11 чалавек паранены) і перад будынкам нацыянальнага банка ў сталіцы Егіпта.

НЯЎМОЛЬНАЯ ГРЭЦЫЯ

Спецыяльная камісія ў Бруселі так і не здолепа вырашыць канфлікт, які ўзнік з-за прынятага Афінамі на мінулым тыдні рашэння аб увядзенні эканамічнай блакады Македоніі.

Грэчаскі міністр замежных спраў заявіў, што пакуль Македонія не выканае ўмовы Афінаў аб адмене ўласнага сцяга і пераймена-ванні краіны, ніякай размовы аб спыненні канфлікту быць не можа.

ВЕНГРЫЯ ХОЧА У ЕС

Венгерскі прэм'ер-міністр Борас заявіў, што яго краіна разглядае магчымасць далучэння да Еўрапейскай супольнасці ў чэрвені гэтага года.

Праўда, ён удакладніў, што ў цяперашняй эканамічнай сітуацыі Венгрыя пакуль не змо-жа стаць паўнапраўным членам супольнасці.

"СУЗУКІ" КАНФЛІКТУЕ З ІСПАНЦАМІ

З кожным днём пагаршаецца сітуацыя ў Еўрапейскай аўтамабільнай прамысловасці.

"TV-5"

Чарговая забастоўка адбылася ў Іспаніі. У ёй прынялі ўдзел каля 30 тысяч працоўных аўтамабільных канцэрнаў.

Яны выказалі супраць таго, што японскі аўтамабільны канцэрн "Сузукі" хоча пачаць будаўніцтва аўтазавода ў іспанскім горадзе Лінарысе. У параўнанні з еўрапейскімі японскія аўтамабілі ў Еўропе каштуюць на-много танней. Іспанскі ўрад мае намер умя-швацца ў канфлікт.

КАПІТАН-ЗАБОЙЦА

У чацвер быў аддадзены пад суд капітан судна, вінаваты ў ініцыяцыі, які адбыўся ля берагоў Фларыды.

Бежанцы з Гаці — мужчына, жанчына і двое маленькіх дзяцей патанулі пасля таго,

"Уорлднэт"

як падсудны загадаў высадзіць іх за борт не-далёка ад берага.

ТРАГЕДЫЯ Ў АКІЯНЕ

Недалёка ад Багамскіх астравоў патану-ла судна, якое таксама перавозіла бежан-цаў з Гаці.

Больш як 25 чалавек да гэтага часу лічацца прапаўшымі без вестак. Есць апасенні, што ўсе яны загінулі. На беразе былі знойдзены 5 згрызеных акуламі целаў бежанцаў і толькі шэсцёрным удалося шчасліва дасягнуць бера-га.

(Працяг на 3-й стар.).

БІЗНЕС-КЛАС

Вядучая
рубрыкі
Вера ПАЛЯКОВА
Тэл. 68-28-52

А гандляваць, аказваецца, можам

Відаць, беларуская прадукцыя ўсё больш прыходзіцца па душы замежным спажывачам. Паводле звестак, атрыманых у Дэпартамент камітэце распусцілі па знешніх эканамічных сувязях, знешнегандлёвы абарот у студзені ў параўнанні з аналагічным месцам мінулага года павялічыўся больш чым на тры працэнты і склаў звыш 96 мільёнаў дзялару ЗША. При гэтым экспарт павялічыўся амаль на 30, а імпарт знізіўся на 25,1 працэнта. Пры гэтым таксама адзначыцца, што сальда знешняга гандлю — станоўчае. Яно павялічылася амаль у дзевяць разоў і складала 28,5 мільёна дзялару.

Радуе, што па-ранейшаму захоўваюцца добрыя гандлёвыя адносіны ў рэспубліцы з еўрапейскімі краінамі. Вялікім попытам пачала карыстацца наша прадукцыя ў Швейцарыі, Германіі, Польшчы, Вялікабрытаніі, Аўстрыі і іншых дзяржавах. Асабліва павялічыліся паставкі за мяжу трактароў, калійных угнаенняў, матэрыялаў, бытовых гадзіннікаў.

Білі б алмазы!

Шляхі магчымага супраціўлення па пошуку алмазных радовішчаў на тэрыторыі Беларусі абмеркаваны ў Дэпартамент камітэце распусцілі па знешніх эканамічных сувязях, у вытворчым аб'яднанні "Беларусьгеолог" і прадстаўніцкім буйной аўстрыйскай кампаніі "Эштан Майнінг Лімітэд". У час гутарак гасці падзяліліся вопытам сваёй работы ў ЗША, Канадзе, Расіі, Кітаі і іншых краінах. Нашы спецыялісты расказалі замежным калегам пра першыя вынікі даследаванняў. Пакуль яны толькі абнадзейваюць. Ужо цяпер гаварыцца пра нейкія залежы ў нас каштоўных камяней яшчэ рана. Як кажуць у такіх выпадках, пахвем — убаіма. Але, нягледзячы на гэта, паміж беларускім і аўстрыйскім геалагамі была дагаворана папярэдняя дамоўленасць аб падтрыманні дзелавых кантактаў.

БЕЛІНФАРМ.

Душ ... у магазіне

Фірменны магазін сумаснага беларуска-амерыканскага прадпрыемства "Белвест" адкрыўся ў Оршы.

Шкоўны знешні выгляд будынка, белая мармуровая яго абліччавка, высокая столь і яркае асвятленне гандлёвай залы, мноства кветак і люстэркаў — усё гэта пакайне наведвальніцкага магазіна. Далёка не кожны нават буйны магазін можа пахваліцца сёння і такімі ўмовамі для праддэпоў: ёсць тут кухня, лакай адпачынку, душ. Ну, і вядома ж, сама прадукцыя прадпрыемства на паліцах. Дарчыны, цэны на абутак увогуле прымальныя, хай сабе і не зусім смешныя.

За 5 гадоў дзейнасці СП "Белвест" прадукцыя яго стала добра вядома не толькі ў нас, у рэспубліцы, але і за межамі, дзе таксама адкрыты фірменны магазіны.

Сяргей ВІШНЕЎСКІ.

1994 год — год сабакі і... бухгалтара

1994 год можна смела назваць годам бухгалтара. Я думаю, што кожны калі і пачытае іх календар, гісторыю, пагоздажы са мёда. Па-першае, 500 год таму ўбачыла свет кніга венецыянскага купца Луі Пачоціні "Сучасны арыфметычны гаспадарчы падручнік з прыкладамі і звесткамі", адзінаццаты трактат якога — "Аб рахунках і запісах" — з'яўляў першым трактатнай працай па бухгалтарскаму ўліку.

Па-другое, 50 год таму, у 1944 годзе француз Жан Батыст Дзюма-машэ прыдумаў міжнародны герб бухгалтараў, складзены з трох фігур: сова — бухгалтараў улік, арыфметыка — бухгалтараў дзеяслова; вага — бухгалтараў бухгалтараў; і баліст; крыжы Бернулі — бухгалтараў матэматыка, тое, што ўлік, адночы ўзнікнуты, будзе існаваць заўжды і даўна, даўна, даўна, незалежнасць. (Герб зацверджаны міжнародным кангрэсам бухгалтараў у 1948 годзе).

Трэція з'ява можа адбывацца ўсё сёння, калі наш Вярхоўны Савет прыме закон "Аб бухгалтарскім ўліку ў Рэспубліцы Беларусь". Балазе, ён прыняты ўжо ў першым чытанні.

Але зноў вернемся да самай урачыстай падзеі — 500-годдзя выхаду ў свет першай працы па бухгалтарскаму ўліку.

У сённяшні хвілінкі час, калі ўсю грамадству не да раскош, асабліва яна не да бухгалтараў "мосты". Невядамыя ішоры падаюцца, аказваецца, даўно, які ішоры знайшлі, а тым самым папярэдні — адно, што непакоіць больш, чым любы зубны боль.

Сяргей СКАМАРОХ,
бухгалтар.

"ПАС"— палітыка-аналітычная служба

Асноўныя формы выбарчых сістэм ва ўмовах гэмакратыі

□ Аляксандр ГРАЧ

На адной з апошніх сустрэч з працаўнікамі вёскі Старыня Вярхоўнага Савета М.Грыб сказаў аб тым, што Прэзідыум Вярхоўнага Савета распараджаецца цэлу стратэгію развіцця дзяржаўнай структуры на Беларусі. Асноўнае месца ў гэтай стратэгіі адводзіцца ўдалому спалучэнню механізмаў выбараў з захаваннем стабільнасці ўлады. З гэтай мэтай плануецца правядзенне (калі Вярхоўны Савет прыме такое рашэнне) ужо ў бліжэйшы час прэзідэнцкіх выбараў, якія павінны стаць асновай для правядзення парламенцкіх выбараў ва ўмовах стабільнай выканаўчай улады. Выбары прэзідэнта краіны, выбары парламенцкіх маюць сваю спецыфіку, якая вынікае з функцыянальнай сутнасці названых інстытутаў.

Агульнанацыянальныя выбары прэзідэнта маюць не менш важнае значэнне, адольнага адлюстравання інтарэсаў нацыі, яе перспектыву. Найбольш эфектыўнай выбарчай сістэмай у гэтым выпадку з'яўляецца мажарытарная, заснаваная на пры-

цыпе выбіцця канкурэнты, паколькі выбраным лічыцца кандыдат, які сабраў простую большасць галасоў, гэта значыць 50 працэнтаў плюс адзін галас. Каб адлюстравалі важнасць выбараў, гэтая сістэма дапускае розныя варыянты, напрыклад, яна можа прадугледжваць некалькі этапаў галасавання. На першым этапе вызначаюцца два прэзідэнты, якія набралі большасць галасоў. На другім — галасаванне павінна даць адказ, хто з іх пераможа. Такія формы выбараў дае магчымасць выбаршчыкам, якія аддалі свае галасы за выбіцця прэзідэнта, існае скарыстаць права выбараў. Імёна на такой сістэме праходзілі наўднёў прэзідэнцкія выбары ў Фінляндыі. Многачасова мажарытарная сістэма выбараў залежыць ад колькасці прэзідэнтаў, не пасаду прэзідэнта. Скажам, калі іх з самага пачатку два, то дастаткова аднаго этапу выбараў. Такія сітуацыі, дарчыны, была пры абранні прэзідэнта ЗША Б.Клінтана, паколькі незалежны непартыйны прэзідэнт

з'яўляў сваю кандыдатуру яшчэ перад выбарамі.

Выборы пачатковага складу парламента не могуць праводзіцца па мажарытарнай сістэме, таму, што гэты заканадаўчы орган з'яўляецца прадстаўнічым, гэта значыць ён павінен максімальна адлюстравваць інтарэсы розных груп насельніцтва краіны, натуральна, з улікам таго, што ўсе гэтыя групы з'яўляюцца часткай адной агульнай мажарытарнай і не будуць выкарыстоўваць выбары для іншых мэт. Шырокае прадстаўніцтва пад час выбараў у парламента можа забяспечыць прапарцыянальная выбарчая сістэма. При гэтай сістэме ні адзін прэзідэнт не выбывае (маюцца на ўвазе партыі). Проста па выніках галасавання, з улікам атрыманай прэзідэнцкай колькасці галасоў, партыя, якая атрымлівае суднасны колькасць дэпутатскіх месцаў у парламента. Напрыклад, у парламента 350 дэпутатскіх месцаў. Партыя, якая атрымала па выніках галасавання 60 працэнтаў галасоў. Значыцца, яна атрымае 210 месцаў, якія зоймуць названыя ў партыйным спісе прэзідэнты. Калі ў краіне вялікая колькасць палітычных

партый і яны не карыстаюцца ў аднолькавай ступені папулярнасцю, то каб, зрабіць выбары выніковымі з пункту гледжання працаздольнасці парламента (каб у яго трапілі толькі буйныя партыі), уводзіцца 5-працэнтны бар'ер набраных галасоў выбаршчыкаў, гэта значыць, што палітычныя партыі, якія не атрымалі 5 працэнтаў галасоў не трапляюць у парламент і ім зачыняюцца палітычныя партыі атрымлівае суднасны колькасць дэпутатскіх месцаў у парламента. Напрыклад, у парламента 350 дэпутатскіх месцаў. Партыя, якая атрымала па выніках галасавання 60 працэнтаў галасоў. Значыцца, яна атрымае 210 месцаў, якія зоймуць названыя ў партыйным спісе прэзідэнты. Калі ў краіне вялікая колькасць палітычных

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

летні вязень выступаў у ролі сведкі.

Калі пашчыцаць, то чалавек з цягам часу атрымае пэўную даведку. Але часцей за ўсё ў яго адрас паліцыя адліска: наша ведама не мае звестак пра Вас.

Вось і прыходзіцца працягваць старым людзям месцамі пісаць і працы розныя інстанцыі даслаць даведку аб знаходжанні іх у фашысцкіх засценках. І чакаць... чакаць, не страціўшы надзеі.

Таму так патрэбна ў вобласці спецыяльная служба — невялічкі аддзел ці камісія — па справе буйных малалетніх вязняў фашысцкіх лагераў і выхаванцаў школ-інтэрнатаў. Яна магла б існаваць пры ўпраўленні адукацыі ці пры абласным архіве, ці пры ўпраўленні па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва, ці пры КДБ...

Найбольш разнастайны ў адных руках іх дакументы, можна было б склаці алфавітныя спісы і карткі па кожнаму вязню і выхаванцу. Потым гэтыя звесткі заклаці ва ўчэпістую памяць камп'ютэра, што значна паскорыла б пошук.

Павел БЕНЬ.

ШТО РАБІЦЬ?

Дык што ж рабіць? Гэта спрадвечнае пытанне стаіць перад кожным чалавекам, які аддаў адказ, айначын рэфарматары кінулі погляд на Захад і сказалі: "Нам чаго выдучыць, давайце зробім у нас, як у іх". Намалю-

валі, груба кажучы, клетачкі, злучылі іх стралкамі-сувязямі і пачалі гэтыя клетачкі з дапамогай загадаў, законаў, пастаноў, інструкцый запяўняць новымі структурамі, падаткамі, свабодна, прадкажамі, прыватнасцямі. Усё гэта, вядома, не было нічога новага, адносіны і да таго падобнае, здавалася б, надзеяны працуючы на Захадзе — вунь, як у іх вітрыны ломяцца ад цудоўных тавараў. Аднак у нас, як толькі запяўняць клетачку, — на наступны ж дзень глумства атрымліваецца, калі не горш.

Вольныя цэны скарацілі аб'ём нашай вытворчасці і дапамагілі Захад перакінуць свае тавары да нас, і гэтым самым змяніць вынікі нарастаючага эканамічнага крызісу. Міжрэнае дзяржаўнае фінансаванне навуцы дало магчымасць укамплектаваць замежныя даследаванні цэнтры беларускіх кадраў, а ўласныя цэнтры часам ледзь існуюць, ды і то, часта за кошт нелегальнай здачы памяшканняў камерсантам. Хацелі хуценька забяспечыць усіх жыллем, аднак замест росту колькасці пабудаваных кватэр скараціліся, і дасягнулі яны толькі багачам. Марылі накарміць Беларусь з дапамогай фермераў, а фактычна кормілі нас "таталітарна" калгасы і саўгасы. Збіраюцца ўвесці страхавую медыцыну, але народ ужо выйрава, ды і медыкі супраць. Замест прыватнасці расцілі "прыватнасцяў" крадзёж. Хама светлыя ўчэбныя тавары, сцвярджаюць, быццам чалавек, стаўшы ўласнікам, сам у сабе

красці не будзе. І так да бясконца.

Урад карыстаецца паслугамі заходніх кансультантаў, робіць амаль усё, што раіць Міжнародны Валютны Фонд (МВФ), але замест дзесяткі тысяч злучных вярнуць багачыню ўсё пачала з'яўляцца бездабрыня. А за акіянам з дапамогай камп'ютэрных мадэлей эканомікі дакладна прадказваюць вынікі любога прынятага ў Беларусі рашэння.

Браць за прыклад заходняе грамадства — бессэнсавая справа. Зразумела, направае заходняй эканамічнай мадэлі мы не ў стане. Кітайскі шлях, які пад кіраваннем камуністаў дае 10—15-працэнтны рост аб'ёму вытворчасці, мы прапусцілі. Застаецца толькі знайсці свой уласны шлях развіцця.

Наўжо, маючы дзесяткі тысяч надраўных, па стале, спецыялістаў па эканоміцы, кіраванню на вытворчасці, у навуцы, дзяржаўных і савецкіх органах, гэта немагчыма зрабіць? Але і іншага шляху няма. Памыліцца яшчэ раз, запяўнячы клетачкі-схемы, давайце ад рэальнага стану грамадства, нічога не будзе права. Другі заход павінен быць паспяховым. Але ў нас можа быць і трэці заход, і чэцвёрты, і гэтака да бясконца. У нас, у Беларусі, усё магчыма: народ беларускі цярдлівы, прывучаны чакаць лепшых часоў даўно.

Вячаслаў ІШЧАНКА.

ЗША

У Нью-Йорку выйшла ў свет кніга пад назвай "Кураты" — уварожачы дакумент з археалагічных даследаванняў пад кіраваннем Зянона Пазняка ва ўрачышчы Кураты пад Мінскам. Кніга ўключае таксама артыкулы на беларускую і англійскую мовах, якія распаўсюджаюць пра месца пакарання соцыяльна-эканамічнай Беларусі ахвар большавіцкага тэрару трыццатых гадоў.

***

У хуткім часе ў ЗША выйдзе ў свет на беларускую мову кніга Яны Максыма "Беларуская гімназія імя Янкі Купалы ў Заходняй Нямеччыне". Аўтар — стыпендыят Нью-Йоркскага Фонду імя Лубачкі — першы даследчык-гісторык, які разглядае пасляваенныя лсы беларускіх палітычных эмігрантаў ў ФРГ, арганізацыю беларускіх перасяленчых лагераў і д.р. (раней выдаваліся хіба толькі мемуары і відэаочас). У кніжцы асабліва ўвагу прывадзіць і багаты фактаграфічны матэрыял з цкавых перапісак, а таксама ўнікальная фатаграфічная дакументацыя.

Польшча

У вёсцы Дашы на Беластоцчыне ўрачыства адсвяткаваў 15-гаддзе творчай дзейнасці фальклорнага ансамбля "Каліна". Сваю мастацкую палітру калектыву паставілі ўзбагачае новымі формамі не толькі музычнымі, але і літаратурна-сцэнічнымі, дэманструючы разнастайнасць мясцовага беларускага фальклору.

***

Гайнаўскі клуб беларускіх спраў, які гуртуе школьную моладзь, арганізаваў рэгулярны паказ відэазапісаў Фестывалю музыкі маладой Беларусі "Басовішча". Акрамя таго, клуб арганізаваў шэраг цкавых тэматычных мерапрыемстваў.

Пасля шпітальна Шукіні вярнуўся ў спарт, зноў лятаў і ваяваў. Ён верыў у свае сілы, у самайстойнасць баі, і лік аб'ёму самайстойнасці прыкметна вырас. У гэтым была невялікая заслуга і яго верага "чытат" Віктара Акавава. Адзін з наступных вылетав, на жаль, аказаўся для яго апошнім.

11 снежня 1952 года капітан Шукіні пашоў у свой апошні, 121-ы, баявы вылет. У той дзень завіцкія асы завалілі ахоўваемага аб'екта вялікімі сіламі. У скарачэнні схаваліся, разгадаўшы хітры маневр праўніку, Леў Кірылавіч разбіў F-86. На яго рахунку стала 15 збітых самалётаў.

Баявы дзёнікі ў неба Карэі выклікалі вялікія страты з абодвух бакоў — і нашага, і амерыканскага. Вялікія былі страты і ў тапачы. Застаўся аднаго самайстойнасці праўніку падыходзілі да падліку тапачы тэндэнцыяна: занялі свае і перабольшвалі чужыя. Так і нашы, але тапачы страты лічыліся не сапраўды, а тымі.

навыкі, яны атрымліваюць у прыходзе вядомага і ў нас свайго "мажарытарнага дабрачыннага" дзейнасцю візітара для беларуска-камп'ютэра айдэа Аляксандра Надсана. Авалодаць адукацыя беларускіх семінарыстам дапамагае і Лонданская бібліятэка імя Ф.Скарыны.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

Нам раяць змяніць менталітэт

Дыны ў Мінску адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Асноўныя пытанні сацыяльнай палітыкі і гаспадарства ў Беларусі і суседніх краінах".

У канферэнцыі ўзялі ўдзел шэраг беларускіх партый дэмакратычнага накірунку, сацыял-дэмакратычныя партыі "Усходняй і Заходняй Еўропы", незалежны разважалі таксама нажом неабходнасці перамен у менталітэце буйнога сацыяльна-эканамічнага пры пераходзе да дэмакратычнага грамадства і свабоднай эканамічнай сістэмы.

(Ул.Інф.).

Беларускае аграджэнне ў Лімве

У Віліні адбыўся сход грамадзян Літвы, якія маюць намер адрадыць Беларускую-Літоўскае таварыства, што існавала да вайны ў Коўне і ставіла мэтай збліжэнне беларускага і літоўскага народаў і спрыянне незалежнасці Беларусі.

На сходзе прысутнічала каля 40 чалавек.

БелаПАН.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў сёння вучацца Ірына Дубянецкая і Караліна Мацкевіч з Мінска. Алякс Бельскі з Беластоку. Прасяньня

дэляка Вялікабрытаніі.

У тэматычным інстытуце каліццкіх мсіянераў с

СКАНДАЛ — НЕ ПЕРАШКОДА

Наглядзець на скандал, які прайшоў у Ва-
шынгтоні? Маскву да крызісу ў дыплама-
тычных адносінах, Біл Клінтан заявіў, што
ён і далей збіраецца садзейнічаць развіццю

НЕБЯСПЕЧНАЯ ДЫСКУСІЯ

У Францыі абмяркоўваецца ваенная
праграма на бліжэйшае дзесяцігоддзе.
Асабліва гарачыя спрэчкі выклікала
пытанне пра далейшае выкарыстанне
ядзернай зброі. Прэм'ер-міністр Бала-

дэмакраты ў Расіі і ШВА будучы аказваць
дапамогу дэмакратычным працэсам.
Нагадаем, што скандал разгарнуўся
пасля таго, як была затрымана сямя
амерыканцаў, якія перадавалі сакрэтную
інфармацыю ў Маскву.

МАЛА ПЛАЦЯЦЬ НЕ ТОЛЬКІ Ў НАС

У Заходняй Германіі працягваецца заб-
стоўка металургаў.
Калі 20 тысяч працоўных часова не
выходзяць на працу, Галоўная мэта,
якой дабіваюцца металургі, — павышэн-
не зарплат.

САМЫЯ БРУДНЫЯ

Мадрыд і Афіны — самыя брудныя сталіцы
у Еўропе. Да таго выніку прыйшлі дас-
ледачы, якія даследавалі еўрапейскія га-
рады на ступень забруджвання.

Самай жа чыстай сталіцай, паводле
іх меркавання, з'яўляецца Лондан.

САМАЯ ВЯЛІКАЯ КАТАСТРОФА

Часопіс "Нью-Йоркер" назваў фільм Ар-
нольда Шварцэнбергера "Апошні герой" са-

май вялікай катастрофай у гісторыі
Галівуда.

Высветлілася, што фільм прынес страты
на суму звыш 120 мільёнаў даляраў.

СУПРАЦЬ СМЕРЦІ

ААН заклікала да тэрміновай канфіскацыі
і знішчэння супрацьпяхотных мін, агульная
колькасць якіх па ўсім свеце складае звыш
100 мільёнаў.

Штомесяц 3-га гэтага віду зброі
церпяць сотні чалавек, у асноўным,
цыўільнае насельніцтва і дзеці.

ЗАБОЙСТВА Ў ХРАМЕ

Сама меней 30 палесцінцаў забіты і каля
60 паранены ў выніку нападения
узброенага ізраільскага тэрарыста.

Нападзенне адбылося ў час малебна
у "Склепе патрыярха". Тэрарыст, які
нападаў, быў апрануты ў вайсковую
форму. Выпусціўшы некалькі аўтаматных
чаргаў у натоўп вернікаў, ён скончыў
самагубствам.

28 лютага — 6 сакавіка

РЫБЫ

Панядзелак. Не верце сваім
сябрам у гэты дзень, каб у да-
лейшым не шкадаваць.

Аўторак.Будзьце асярж-
нымі ў фінансавых справах.
Зварніце ўвагу на сваіх дзяцей.

Серада.Пастарайцеся не ры-
зыкаваць нічым. Магчымыя кра-
дзяжы. Непрыемнасці ў ка-
ханні.

Чацвер.Творчы ўздзе-
янне. Працягвайце больш на-
стойліва і характару ва ўсім.
Поспех у інтымным жыцці.

Пятніца.Будзьце
уважлівымі ва ўсіх справах.
Займіцеся сваім здароўем.

Субота.Удача ў бізнесе.
Нядзеля.Не падавайцеся
цяжкасцям і праблемам. Удаляце
больш увагі свайму здароўю.

АВЕН

Панядзелак.Займіцеся
хатнімі справамі. Пастарайцеся
не канфіктаваць з блізкімі.

Аўторак.Будзьце стрыма-
нымі ў сям'і, каб у далейшым не
шкадаваць.

Серада.Працягвайце больш
настойліва і вырашэнне важнай
для вас праблемы.

Чацвер.Дыкайце свежым па-
ветрам у гэты дзень. Пастарай-
цеся не спрачацца з супра-
цоўнікамі.

Пятніца.У каханні будзьце
уважлівымі і велікадушнымі.
З'явіцца шанец на поспех у
бізнесе.

Субота.Стрымлівайце свае
эмоцыі ў адносінах з блізкімі.

Нядзеля.Будзьце асярж-
нымі ў дарозе. Хатнія справы
патрабуюць увагі.

ЦЯПЕЦ

Панядзелак.Займіцеся
спортам у гэты дзень. Зварніце
ўвагу на сваю нервовую сістэму.

Аўторак.У бізнесе вам лепш
не рызыкаваць. Будзьце асярж-
нымі ў падарожжах.

Серада.Устрымайцеся ад
хуткіх рашэнняў. Верагодна
значнае змяненне планаў.

Чацвер.Магчымы праблемы
маральнага плана. Лепш не ры-
зыкаваць у фінансавых справах.

Пятніца.Цяжкасці ў канта-
ктах з калегамі. Паспех у бізнесе.

Субота.Наглядзець ні на
што, вы зможаце дабіцца жада-
мага выніку. Пазбягайце
канфіктаў у сям'і.

Нядзеля.Будзьце стрыма-
нымі ў гутарках са сваімі знаё-
мымі, каб пазбегнуць непрыем-
насцей.

БЛІЗНЯТЫ

Панядзелак.Магчымы гра-
шовыя праблемы. Таму не рызы-
куйце нічым.

Аўторак.Не старайцеся
зрабіць адрозні ў справы ў гэты
дзень, каб сур'ёзна не захва-
раць.

Серада.Фінансавы поспех.
Чацвер.Будзьце вельмі
уважлівымі і асяржымі на пра-
цы.

Пятніца.Паліпшэнне
фінансавога становішча. Устры-
майцеся ад хуткіх рашэнняў.

Субота.Пастарайцеся ў гэты
дзень больш часу правесці на
прыродзе. Не злужывайце алка-
голем.

Нядзеля.Спрыяльны час для
забавы.

РАК

Панядзелак.Магчымы
няўдачы ў асабістым жыцці. Вам
лепш перакачаць.

Аўторак.Вырашыце нейкую
важную для вас справу.

Серада.Сяброўскія кантакты
дапамогуць вам зняць напружа-
насць. Паспяховы час для кахан-
ня.

Чацвер.Займіцеся разу-
мавай дзейнасцю. Пазбягайце су-
тычненняў з ахоўнікамі парадку.

Пятніца.Магчымы
фінансавыя праблемы. Але будзе
верагоднае непрыемнае вы-
падковае.

Субота.Поспех у бізнесе.
Нядзеля.Не верце нікому ў
гэты дзень. Спрыяльны для ка-
хання час.

ЛЕЎ

Панядзелак.Не трэба
дзейнічаць аднаму ў гэты дзень —
вас падтрымаць сябры.

Аўторак.Спрыяльны час для
самавыяўлення ў любым вы-
глядзе дзейнасці. Паспех у
асабістым жыцці.

Бусел можа пачакаць...

□ Наталля СТРАПКОВА, "ЧЗ"

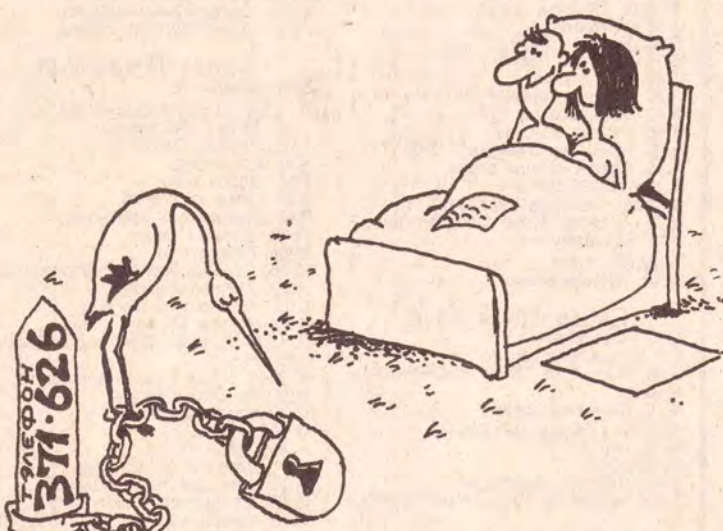
Як атрымаць задавальненне ад інтымнай блізкасці і не зацяжываць? Як не стаць забойцаў уласнага дзіцяці, калі яго знаходзіцца яшчэ ў лоне маці? Як не нараджаць дзяцей больш, чым у стане пра-карміць? Адказы на гэтыя пытанні залежаць толькі ад адной рэчы: умелага карыстання правільна падаб-ранымі кантрацэптыўнымі сродкамі. І хоць выбар іх у аптэках пакадае жанчын жадае лепшага, назваць сітуацыю, якая склалася на сучасным "супрацьза-чаткавым" рынку, безнадзейнай нельга. Сведчанне таго — кабінет на планаванню сямі, адкрыты два-ццаць год таму пры Рэспубліканскім цэнтры па праб-лемах сямі і шлюбу. Загадвае кабінетам Наталля ШАЦІЛА, адна з нешматлікіх медыкаў, якія спецы-ялізуюцца сёння ў вышэйназначаным праблеме.

Зараз ужо дакладна вызна-чана цесная ўзаемазвязанасць між здароўем жанчыны і не дзета-роднай функцыяй. Дваццаць год таму Сусветная арганізацыя ахо-вы здароўя аб'явіла "праграму па рэпрадукцыі чалавека" (інакш кажучы, па разуменню гэтай са-май функцыі). Больш як 600 вучо-ных з 85 краін свету працавалі над удасканаленнем метадаў рэ-гуляцыі нараджальнасці, у выніку чаго і з'явіліся новыя па-каленне кантрацэптыўных сродкаў з нізкім утрыманнем гарманальных кампанентаў (марвелон, мікрагінон). Яшчэ ра-ней — гадоў сорак таму — была створана сусветная арганізацыя па планаванню сямі са шта-бкватэрай у Лондане. Мы ў яе не ўвайшлі і не ўваходзім і сёння. Відаць, таму і робім у планаванні сямі асноўную "стаўбу" на аборт.

Пакулы медыкі 134-х краін б'юцца над удасканаленнем ме-тадаў папярэджання цяжарна-сці, да нас паранейшаму да-носяцца толькі "водкі". Многія ўрачы, не маючы нават паняц-ня пра тое, якія сучасныя прэпа-раты існуюць сёння ў свеце і на што нам трэба арыентавацца. Да гар-манальных кантрацэптыўных ад-носін у пераважнай большасці жанчын насцярожаны, таму што прывыклі да тыповай думкі: ад іх пачаюцца, яны выклікаюць шэраг непажаданых пачобных эфектаў... Між тым, левая дзе-яні гарманальных кантрацэп-тыў на працягу сарака гадоў ста-тыстычна і практычна даказаны на вопыце многіх краін.

— Наталля Вільгельмаўна, на-вашта было адкрываць спецы-яльны кабінет па планаванню сямі, калі ў кожнай жанчы-ны павінна быць жаночая кан-сультацыя, а пры ёй — гінеколагі?

— Часцей за ўсё жанчына ду-мае, што ў жаночую кансульта-

цыю трэба звяртацца толькі з за-хоўваннямі ці з цяжарнасцю, і там ёй не ўдаецца дастатковай увагі па праблеме планавання сямі. У наш кабінет жанчыны звяртаюцца толькі па пытанні кантрацэпцыі, і доступ сюды больш свабодны. Мы з самага пачатку арыентаваліся на індывідуальны падбор з улікам узросту, палавой актыўнасці, наяўнасці захворванняў і жада-наў абодвух палавых партнёраў. На самым першым прыёме раз-маўляем з ім не менш за паўгадзіны. (У Злучаных Штатах, напрыклад, на падобную сустрэ-чу з пацыенткай або мужам і жонкай адводзіцца тры гадзіны).

Я павінна ведаць усё пра фізіялагічныя асаблівасці жан-чыны, ад знешніх прыкмет (ска-жам, прамернай валасатасці) да тых, пра якія вядома толькі ёй (характар цыкла, гарманальна-залежны захворванні і д.т.п.). У першую чаргу важна вызначыць супрацьпаказанні для тых ці іншых метадаў кантрацэпцыі, і ўжо ад гэтага ісці далей.

— Колькі год вышым самым мадэлым пацыенткам?

— Вясемнаццаць — дзевятна-ццаць. Прыходзяць не толькі тыя, у каго за спінай багаты вопыт інтымнага жыцця, а і дзяўчынкі, якія яшчэ збіраюцца паспытаць, што гэта такое. Я магу толькі вітаць іх цікавасць і заклапоча-насць уласным здароўем.

Многіх — у асноўным, студэнтак — сюды пасылаюць мамы. І правільна робяць. Вясемна-ццаць год — той узорст, у якім, згодна з медыцынскімі паказчы-камі палавой сталасці, арганізм жанчыны ў дастатковай ступені падрыхтаваны да інтымных ад-носін. У тых, хто "не дацярпеў" да гэтай узроставай адзнакі, па-чаў палавое жыццё значна ра-ней і з некалькімі партнёрамі, павялічваецца рызыка захвор-

вання на рак шыі маткі. Да таго ж, паколькі з "майстарствам" па-пярэджання цяжарнасці мала-дзья амае не звычайнае, узроста-выя шанцы на "забят" і адпавед-на з гэтым, на аборт. Пра шкод-насць апошняга і гаварыць не трэба — яна агульнавядомая.

— А якія кантрацэптывы вы параілі б дзяўчынцы, якія яшчэ не раджалі і не былі замужам? Калі можна так выказацца, па-чынаючы?

— Незамужным жанчынам я не рэкамендую карыстацца спіральямі — яны павялічваюць рызыку запаленчых працэсаў, а гэта пагражае бясплоднасцю ў будучым. Не забараняю — а про-ста не рэкамендую. Але ў кожнай жанчыны ёсць права на вы-

біраць на свой выбар. Да таго ж, "уключацца" ў рэкордны кароткі тэрмін, — паўтары мінуцы. Што датычыць пераўвасага палавога акта, да яго я як спецы-яліст увогуле стаўлюся крайне адмоўна. Маладзья (і не толькі) мужчыны, якія часта карыстаю-цца ім як метадам супраць цяжар-насці партнёра, потым па-пайняюць рады пацыентаў уро-лага і сексапатолога, скардзяцца на імпаўтэнцыю і неурэстанію...

— А ўсім падыходзяць суча-сныя гарманальныя кантрацэп-тывы, пра якія вы нагадалі ў па-чатку нашай размовы? Ці можа-на ім пачаць даверыцца? На-прыклад, марвелон, які з'явіўся зараз у аптэках?

— Маргу з упэўненасцю ска-жам, што ён сапраўды адпавя-

дае сучасным стандартам і па-трабаванням. Сярод жанчын, якія карысталіся гэтымі кантра-цэптывамі, не зарэгістравана ніводнага выпадку цяжарнасці. На заходнім рынку марвелон існуе на працяг 10 год, і заўсёды карыстаўся і карыста-ецца вялікай папулярнасцю. І не толькі таму, што таблеткі вельмі эфектыўна папярэджаюць ця-жарнасць — яны, да таго ж, па-мяняюць частату ўзнікнення раку вейніцы і маткі ў два разы, засцерагаюць ад мастапаты, за-паленчых захворванняў жоно-чых органаў, парушэнняў мен-струальнага цыкла.

Але перш чым бегчы ў аптэ-ку за марвелонам ці за любым іншым прэпаратам, парайцеся з урачом. Нават самыя лепшыя кантрацэптыўныя сродкі могуць выклікаць пачобныя эфекты, калі яны падабраны няправільна, без уліку супрацьпаказанняў. Каб пазбегнуць непрыемнасцей, прыходзяць да нас, у Рэспубліканскую кансультацыю "Шлюб і сям'я".

— А як можна трапіць да вас на прыём?

— Запіскацца на любы зручны дзень па тэлефоне 37-16-26.

— Дзякую за размову.

Спытайце ў Наталі

"ТУД БАЙ", МОЙ МІЛЕНЬКІ...

"Я шчыра вучусь ў школе, але ў мяне ўжо ёсць хлопец. Адна дзяўчынка (таксама школьніца) прыводзіла свайго сябра ў войска, перапісваючы з ім, чакі. Але ў той момант часу сустрэліся і з мяне, хлопца. Мы з ім сабраліся ў адну год. А цяпер ён мяне як бы не заўважася. Лепш былі разам і адчуваць сабе шчаслівымі. Я не ведаю, што мне рабіць. Калі за-стаюся адна, увесь час думаю пра яго, вельмі сумую. Са мной ёсць уперыюны. Можа, каліне? Клуб і не кажу, з іншымі танца-ваць таксама не магу, глядзю толькі на яго. Парайце, калі ласка, што рабіць?"

Шаноўная Б.Г.! (Прабач, не ве-даю поўнага імя).

Пачну з таго, што "аб'ект" тваіх пацукі, маркуючы па ўсім, увогуле не варты ніякіх перажы-ванняў. Пастарайцеся сабе ў гэтым пераказаць. І пытанне "што мне рабіць?" адпавядае само сабой.

Першае паражэнне на асабістым фронце заўсёды бывае балючым. Рана ці позна яго пе-ражывае кожная. Гэта непазбежна, гэтым трэба перахаваць (ак ВРЗ у дзяцінстве). Але не думаю, што свет сышоўся кілінам толькі на ім адным. Дзякуй Богу, што яго на-вернае сям'я, скажам, легкадум-насць "усплыла" на паверхню ця-пер, а не праз многа год, калі ўжо нічога не было б папярэ-дзі. Ён дзеляцца пад адзіным і не-паўторным, самым лепшым? Ты-повыя памылкі. Магчыма, ён і "са-мы", але паколькі адхіліў цябе як жанчыну, паколькі выбраў іншую і адкрыта дэманструе табе сваё новае захаванне — значыць, яго вельмі мала хваляюць твае перажы-ванні і пачуцці. А ў такім разе, ці варта ён іх? Ці варта тваё суму, драгнянага настрою? Адкры-та праяўляючы іх ("не магу нават танцаваць, увесь час гляджу на яго"), ты даеш яму лішнюю магч-масць пераказаць у сваёй пера-вазе над табою.

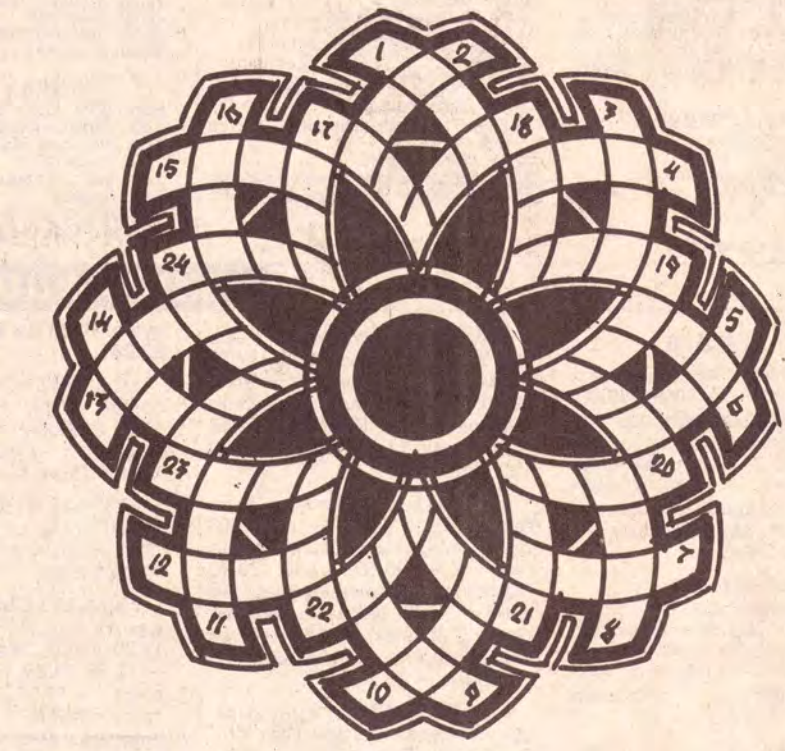
Цябе кінуты — успрымі параж-ненне з высока ўзнятай галавой. Нават калі вельмі хочацца пла-каць — усміхайся, не давай яму падставы гаварыць сваім сябрам, што нехта па ім "сохне". І тым больш — кніц з тваіх пацукі.

Час гоіць раны, залечыць і гэту. Даволь даць адзіную парадку на будучыню.

Многія мужчыны ў адносінах да жанчын кіруюцца прынцыпам "надкусаўнага абыяка". Забароне-ны плод заўсёды здаецца ім больш салодкім. Нават калі ты будзеш упэўнена ў пацукіх свайго сябра, не адкрывай яму сябе да-канца, прымушай сумнявацца ў тваім каханні зноў і зноў, будзь таямнічай, загадкавай і крышчу-ка недасягальнай. А калі паміж вамі ўжо адбылося ўсё, пастарайся не даваць свайму выбраванаму пад-ставы глядзець на цябе, як на да-сягнутую вяршыню.

Не сумуй. Усё самае лепшае яшчэ наперадзе!

Крыжаслоў

ЗЛЕВА НАПРАВА: 1. Выпуск першых аўтасамавалаў на Беларускім аўтазаводе ў Жодзіна. 3. Увод у дзейнасць 1-й чаргі 4-га сінтэтычнага калійнага камбіната. 5. Патак першых дэманстрацыйных работ у гарадах Беларусі. 7. Першая публікацыя беларускай пазмы "Тарас на Парнасе" ў газеце "Мінскі лісток". 9. Прэм'ера 1-й савецкай беларускай оперы "Міхась Падгорны" Я.К. Шкоцкага ў будынку Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР. 11. Прынцып 1-га Статута Вялікага княства Літоўскага. 13. Адкрыццё будынка Дзяржаўнага цырка БССР. 15. 1-а Усерасійская перапіс насельніцтва ў Беларусі. 18. Адкрыццё 1-й у БССР транспартнай авіяліній Мінск—Глух—Парыж—Мазыр. 18. Адкрыццё 1-й тэлевізійнай ліній у Мінску. 19. Заснаванне школаводна "Неман". 20. XII Алімпійскія гульні ў Мінску па футболе. 21. Пачатак будаўніцтва Мінскага трактарнага заводу. 22. Пачатак работ рэспубліканскага выдвецкага "Юнаства" ў Мінску. 23. Прысваенне Герою Савецкага Саюза П.М.Машэраўскаму Героя Савецкай Айчыннай вайны. 24. 1-ы Усебеларускі фестываль моладзі.

СПРАВА НАЛЕВА: 2. Прынцып 1-й Канстытуцыі БССР. 4. Адкрыццё Кургана Славы Савецкай Арміі на 21-ым км шляху Мінск—Масква. 6. Пуск першага трамвая ў Віцебск (першага ў Беларусі і Расіі). 8. Адкрыццё АН БССР. 12. Пачатак выдвецкай дзейнасці І.Федаравы і П.Маслаўскага на Беларусі. 14. Выхад першай газеты "Мінскі лісток". 16. Адкрыццё першай метэаралагічнай станцыі ў Беларусі. 17. Будаўніцтва Аліскага канала, які залучаў басейны Нёманы і Дняпра. 18. Разгром французскіх войскаў на р.Бярэзіна каля вёскі Студзінка, што пад Барысавам. 19. Выхад першага нумара газеты "Звязда" ў часы Вялікай Айчыннай вайны. 20. Арыбальны кісічны палёт П.Клімука і В.Лебедзева на караблі "Саюз-13". 21. Выпуск 1-га трактара на Мінскім трактарным заводзе. 22. Стварэнне вытворчага аб'яднання Беларускага ў Гомелі. 23. Тэрачыная абарона Брэсцкай Крэпасці. 24. Увод у дзейнасць 1-й чаргі Светлагорскага цукловодна-папярэвага заводу.

Даслаў Валеры ПІНЧУК.

Адказы на крыжаслоў, змешчаны ў № 20

Па гарызанталі: 4. Галавач. 7. Фразеалягія. 10. Інвер. 11. Палік. 16. Чадра. 17. Наватар. 18. Отрак. 19. Тэндэнцыя. 20. Палеаграф. 22. Віпка. 23. Анекдот. 24. Рашы. 27. Тытан. 28. Леан. 31. Філатроўскі. 32. "Блавада". Та вертыкалі: 1. Хамза. 2. Кавалёнак. 3. Хамок. 6. Міраж. 8. Імпрэдукацыя. 9. Пікграфіфія. 12. Карэлія. 13. Варыянт. 14. Карагод. 15. "Радэа". 21. Экіпмыка. 25. Фамін. 26. "Сесія". 28. Каала. 30. Ройда.

Ф. СП-1

Міністэрства сувязі і інфарматыкі
Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету 63129
(Індэкс выдання)

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА Колькасць
камплектаў

на 1994 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды (паштовы індэкс) (адрес)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА

ПВ месца лі-тар на газету 63129
(Індэкс выдання)

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

Кошт падпіскі рублёў Колькасць
пераадрасоўкі рублёў камплектаў

на 1994 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды (паштовы індэкс) (адрес)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

БУДЗЬЦЕ З НАМІ!

Працягваецца падпісная кампанія на II квартал бягучага года.
Спадзяёмся, сярод вялікай колькасці выданняў вы зноў выбяраце вашу "Чырвоную".

Кошт падпіскі — 1440 рублёў. Індэкс 63129.

